

Hálapénz és paraszolvencia

VISSZHANG - LVII. évfolyam, 19. szám, 2013. május 10.

Angyal Ádám, annak ellenére, hogy (ha jól tudom) nem orvos, megpróbálta a lehetetlent, rendszerkonformként meghatározni, illetve azzá tenni a paraszolvenciát (*A hálapénz erkölcse, ÉS*, 2013/14., ápr. 5.). Természetesen, a paraszolvencia és a piacgazdaság nem egyeztethető össze, azonban az Orbán-rendszer államosított egészségügye biztosan nem „piacgazdaság”, ezért lehet (nevetségessé válás nélkül) felvetni az „örökzöld kérdéseket”: Hasznos-e, ha igen, akkor kinek? Erkölcsös-e? Ha igen, akkor miért nem? Meg kell-e szüntetni, és miért nem lehet?

Magyarországon a lakosság túlnyomó többsége – első megközelítésben – karitatív tevékenységnek kívánja látni az orvosi ellátást. Így „szocializálódott”. A létezett szocializmus „mindenkinek a legmagasabb szintű ellátást” ígerte, térítésmentesen, azaz ingyen. Az 1970-es évek közepéig ez az ígélet nagyjából tartható volt. Nem volt hiánygazdálkodás: sem „kivizsgálásra”, sem műtétre nem volt várólista. Bárki, bárhol, fél órán belül orvost kapott. Értékes műszerek (ultrahang, CT stb.) nem voltak, akkor még világszerte újdonságnak számítottak. Egyetlen (nem valódi) hiánycikk volt, a „jó orvos”. Pontosabban a jónak vélt orvos, akiben bízni lehetett. Persze, minden zsák megtalálta a maga foltját, azaz mindenkiben bízott valaki. Ezt a bizalmi kapcsolatot tartotta életben a hálapénz, amit a kezelés befejeződése után adtak ugyan, de valójában a „garancia”, illetve az ismétlődő szükség esetére szólt. Az orvosok, így keletkező, rendszeres mellékjövedelmüket nevezték el – újlatinul – paraszolvenciának. Ez, természetesen „fekete pénz”, illegális jövedelem volt, de mivel az orvos nem nyújtott (másképpen elérhetetlen) plusz szolgáltatást, visszatekintve sem tekinthetjük korrupciónak.

Az ország piacgazdaságra való áttérése (a „rendszerváltás”) után történtek kísérletek a „karitatív” (szolidáris) egészségügy helyett vagy mellett a szolgáltatás jellegű ellátások bevezetésére, illetve a finanszírozás piacgazdaságokban szokásos formáinak kialakítására, azonban ezek a próbálkozások kivétel nélkül sikertelenek voltak. Közben a költséges diagnosztikai és terápiás eljárások a modern ellátásban nélkülözhetlenné váltak, amit a finanszírozás piacosítási reformja nem követett. Sőt, az Orbán-kormány visszaállamosította az ellátóhálózatot, törvénnyel betonozta be az „államszocialista” típusú közfinanszírozást, amelynek a költségvetését folyamatosan kurtítja. Ezért vannak a várólisták és a gyógyszerellátási nehézségek, vagyis az ellátás színvonalának romlása. A hálapénz – a klinikai szakmákban dolgozók számára – változatlanul a jövedelem nagyobbik hányadát jelenti, ezeknek a szakterületeknek a tehetséges utánpótlással való feltöltését biztosítja. A hiánygazdálkodás okán, a paraszolvencia mind nagyobb részét teszi ki a valódi korrupciónak, ami persze pontosan olyan gusztustalan és kártékony, mint a közélet és a gazdaság minden más ágazatában is virágzó nemzeti mutyi.

A paraszolvencia (hálapénz + korrupció) évi országos mértéke (szakértői becslések szerint) elérheti a 300 milliárd forintot. Normális kapitalista gondolkodás szerint ez egy hatalmas fizetőképes kereslet. Épeszű ország erre átépíti az egészségügyi rendszerét. Mi 23 éve sopánkodunk és moralizálunk.